

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

17 noiembrie 2011 *

În cauza C-412/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Regatul Unit), prin decizia din 27 iulie 2010, primită de Curte la 18 august 2010, în procedura

Deo Antoine Homawoo

împotriva

GMF Assurances SA,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna A. Prechal, domnul K. Schiemann, doamna C. Toader (raportor) și domnul E. Jarașiūnas, judecători,

* Limba de procedură: engleza.

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 iulie 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Homawoo, de domnul J. Dingemans, QC, de M. Zurbrugg și K. Deal, advocates, precum și de domnul I. Mitchell, solicitor;

- pentru GMF Assurances SA, de domnul N. Paines, QC, de P. Janusz, advocate, și de doamni S. Ball și P. Thomas, solicitors;

- pentru guvernul Regatului Unit, de domnul L. Seeboruth, în calitate de agent;

- pentru guvernul elen, de domnul G. Karipsiadis și de doamna T. Papadopoulou, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de domnul M. Wilderspin, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 septembrie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

- ¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 31 și 32 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO L 199, p. 40, denumit în continuare „regulamentul”) coroborate cu articolul 297 TFUE.

- ² Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Homawoo, domiciliat în Regatul Unit, victima unui accident de circulație petrecut în timp ce se afla în Franța, pe de o parte, și GMF Assurances SA (denumită în continuare „GMF”), o societate de asigurări constituită și stabilită în Franța, pe de altă parte.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (6), (13), (14) și (16) ale regulamentului au următorul cuprins:

„(6) Pentru buna funcționare a pieței interne este necesar ca normele statelor membre care reglementează conflictul de legi să desemneze aceeași lege națională, indiferent de țara căreia îi aparține instanța în fața căreia a fost depusă acțiunea, în scopul îmbunătățirii previzibilității rezultatului litigiilor, a certitudinii privind dreptul aplicabil și a liberei circulații a hotărârilor.

[...]

(13) Aplicarea unor norme uniforme, indiferent de legea desemnată, poate evita riscul de a se produce denaturări ale concurenței între justițiabili la nivel comunitar.

(14) Cerința de a asigura securitatea juridică și necesitatea de a face dreptate în cazuri individuale reprezintă elemente esențiale ale unui spațiu de justiție. [...]

[...]

(16) Normele uniforme ar trebui să sporească previzibilitatea hotărârilor judecătorești și ar asigura un echilibru rezonabil între interesele persoanei a cărei răspundere este invocată și cele ale persoanei care a suferit un prejudiciu. [...]"

4 Potrivit articolului 4 alineatul (1) din regulament:

„Cu excepția dispozițiilor contrare din cadrul prezentului regulament, legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea țării în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce țară are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de țara sau țările în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt.”

5 Articolul 15 din regulament, intitulat „Domeniul legii aplicabile”, prevede:

„Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale în temeiul prezentului regulament reglementează în special:

[...]

(c) existența, natura și evaluarea prejudiciului invocat sau a despăgubirilor solicitate;

[...]"

- 6 Articolul 28 din regulament, intitulat „Raporturile cu convențiile internaționale existente”, prevede:

„(1) Prezentul regulament nu aduce atingere aplicării convențiilor internaționale la care unul sau mai multe state membre sunt părți la momentul adoptării prezentului regulament și care reglementează conflictul de legi privind obligațiile necontractuale.

(2) Cu toate acestea, între statele membre, prezentul regulament prevalează față de convențiile încheiate exclusiv între două sau mai multe state membre în măsura în care aceste convenții privesc domeniul de reglementare al prezentului regulament.”

- 7 Articolul 29 din regulament, privind lista convențiilor internaționale, prevede la alineatul (1):

„Până la 11 iulie 2008, statele membre informează Comisia cu privire la convențiile menționate în articolul 28 alineatul (1). După această dată, statele membre informează Comisia cu privire la orice denunțări ale unor astfel de convenții.”

- 8 Articolul 30 alineatul (2) din regulament are următorul cuprins:

„Până cel târziu la 31 decembrie 2008, Comisia va prezenta Parlamentului European, Consiliului și Comitetului Economic și Social European o analiză a situației în domeniul legii aplicabile obligațiilor necontractuale care decurg din încălcări ale vieții private și ale drepturilor referitoare la personalitate, ținând cont de normele privind

libertatea presei și libertatea de exprimare în mass-media, precum și de aspectele de conflict de legi legate de Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date [(JO L 281, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 10)].”

- 9 Articolul 31 din regulament, intitulat „Aplicarea în timp”, prevede:

„Prezentul regulament se aplică faptelor cauzatoare de prejudicii care au loc ulterior intrării sale în vigoare.”

- 10 Articolul 32 din regulament, intitulat „Data intrării în vigoare”, prevede:

„Prezentul regulament se aplică începând cu 11 ianuarie 2009, cu excepția articolului 29, care se aplică începând cu 11 iulie 2008.”

Reglementarea națională

- 11 Astfel cum reiese din decizia de trimitere, în dreptul englez, normele referitoare la conflictul de legi în materia răspunderii delictuale sunt cuprinse în partea a III-a din Legea din 1995 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat (reglementări diverse) [Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995] și prevăd că legea aplicabilă este legea țării în care au loc faptele prejudiciabile. În cazurile de vătămare corporală, articolul 11 alineatul (2) litera (a) din legea menționată

din 1995 prevede că legea aplicabilă este cea a locului în care particularul se afla în momentul în care a suferit vătămarea.

- 12 Articolul 15A din legea menționată din 1995, introdus prin Legea din 2008 aplicabilă obligațiilor necontractuale (Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord) [Law Applicable to Non-Contractual Obligations (England and Wales and Northern Ireland) Regulations 2008, SI 2008, nr. 2986], prevede că nicio dispoziție din partea a III-a a acestei legi din 1995 „nu poate afecta prin aplicarea sa soluționarea aspectelor referitoare la răspunderea delictuală care intră sub incidența [regulamentului]”.

- 13 În ceea ce privește evaluarea prejudiciilor, jurisprudența națională, în special decizia House of Lords pronunțată în cauza *Harding/Wealds* [(2007) 2 AC 1], a stabilit că evaluarea prejudiciilor care dau dreptul la despăgubiri este o problemă de procedură reglementată de legea engleză, ca *lex fori*.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 14 La 29 august 2007, în timp ce se afla în Franța, domnul Homawoo a fost victima unui accident provocat de un autovehicul al cărui conducător era asigurat la GMF.

- 15 La 8 ianuarie 2009, domnul Homawoo a introdus o acțiune în despăgubire pentru vătămare corporală și daune indirecte la High Court of Justice, în special împotriva GMF.

- 16 În fața instanței de trimitere, reclamantul din acțiunea principală a susținut că evaluarea prejudiciului este reglementată de dreptul englez, care este dreptul desemnat de normele privind conflictul de legi ale *lex fori* aplicabile litigiului principal. Astfel, reclamantul din acțiunea principală a considerat că regulamentul nu este aplicabil *ratione temporis*, întrucât, în conformitate cu articolele 31 și 32 din acesta, el nu se aplică faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc, precum în acțiunea principală, înainte de 11 ianuarie 2009, data stabilită pentru intrarea sa în vigoare. Cu titlu subsidiar, reclamantul din acțiunea principală a subliniat că regulamentul nu este aplicabil întrucât, indiferent de data la care a avut loc fapta prejudiciabilă, acțiunea în discuție a fost introdusă înainte de data menționată.
- 17 Cu toate că nu a contestat temeinicia cererii de despăgubire a reclamantului, GMF a susținut totuși că evaluarea prejudiciilor menționate trebuie să fie reglementată de dreptul francez, în conformitate cu normele privind conflictul de legi instituite prin regulament. Astfel, potrivit GMF, în conformitate cu norma stabilită la articolul 297 TFUE, regulamentul a intrat în vigoare în a douăzecea zi de la publicarea sa în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. În consecință, regulamentul ar fi aplicabil în acțiunea principală, întrucât faptul cauzator al prejudiciilor menționate a avut loc după această dată, iar instanța națională este chemată să stabilească legea aplicabilă după 11 ianuarie 2009.
- 18 High Court of Justice consideră, în primul rând, că articolul 32 din regulamentul menționat nu se referă la data introducerii unei acțiuni în justiție sau la cea a pronunțării unei hotărâri judecătorești și că, prin urmare, nu există nicio justificare pentru a interpreta această dispoziție în sensul că regulamentul se aplică în orice acțiune introdusă începând cu data stabilită în această dispoziție. În al doilea rând, High Court of Justice subliniază că interpretarea potrivit căreia regulamentul s-ar aplica faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc începând cu 11 ianuarie 2009 ar permite garantarea securității juridice, întrucât aceasta ar fi o dată fixă, care nu ar avea legătură cu inițierea unor proceduri contencioase. Cu toate acestea, având în vedere textul articolului 31 din regulament, instanța menționată manifestă îndoieli cu privire la posibilitatea de a reține o astfel de interpretare.

¹⁹ În aceste condiții, High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolele 31 și 32 din [regulament] coroborate cu articolul 297 TFUE trebuie interpretate în sensul că impun instanțelor naționale să aplice acest regulament și în special articolul 15 litera (c) din acesta [...] într-o cauză în care faptul cauzator de prejudicii a avut loc la 29 august 2007?

2) Răspunsul la prima întrebare este influențat de vreunul dintre următoarele aspecte:

a) acțiunea în despăgubire a fost introdusă la 8 ianuarie 2009;

b) instanța națională nu se pronunțase cu privire la legea aplicabilă înainte de 11 ianuarie 2009?”

Cu privire la întrebările preliminare

²⁰ Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să stabilească dacă articolele 31 și 32 din regulament coroborate cu articolul 297 TFUE trebuie interpretate în sensul că impun instanțelor naționale să aplice acest regulament numai faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc începând cu 11 ianuarie 2009 și dacă data introducerii acțiunii

în despăgubire, precum și cea a pronunțării de către instanța sesizată cu privire la legea aplicabilă au incidență asupra stabilirii domeniului de aplicare *ratione temporis* al acestui regulament.

- 21 În prezenta cauză, pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere, trebuie examinate cele două dispoziții din regulament, în scopul de a stabili care este data intrării în vigoare, precum și data de la care acest regulament devine aplicabil.
- 22 În ceea ce privește data intrării în vigoare a regulamentului, trebuie amintit că, potrivit articolului 297 alineatul (1) al treilea paragraf TFUE, actele legislative intră în vigoare la data prevăzută de textul lor sau, în absența acesteia, în a douăzecea zi de la publicarea lor în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.
- 23 În speță, cu toate că regulamentul nu prevede în mod explicit o dată a intrării în vigoare, acesta cuprinde, pe de o parte, un articol 31, intitulat „Aplicarea în timp”, potrivit căruia regulamentul se aplică faptelor cauzatoare de prejudicii care au loc ulterior intrării sale în vigoare, și, pe de altă parte, un articol 32, intitulat „Data intrării în vigoare”, potrivit căruia acesta se aplică începând cu 11 ianuarie 2009, cu excepția unui articol, care nu este în discuție în acțiunea principală.
- 24 În această privință, trebuie subliniat că legiuitorului îi este permis să facă distincția între data intrării în vigoare și cea a aplicării textului pe care îl adoptă, amânând această a doua dată față de prima. Un astfel de procedeu poate permite statelor membre sau instituțiilor Uniunii, în special, odată ce actul a intrat în vigoare și este, așadar, integrat în ordinea juridică a Uniunii, să îndeplinească, în temeiul acestui act, obligațiile prealabile care le revin și care se dovedesc indispensabile pentru aplicarea sa ulterioară deplină în privința tuturor subiectelor de drept vizate de actul respectiv.

- 25 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 21 din concluzii, legiuitorul a procedat în acest mod în mai multe acte adoptate în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, precum Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6).
- 26 În ceea ce privește regulamentul, este cert că data intrării sale în vigoare nu este prevăzută nici la articolul 31, nici la articolul 32.
- 27 Desigur, trei versiuni lingvistice ale titlului articolului 32 din regulament („Inwerking-treding”, „Data intrării în vigoare” și „Entrada en vigor”) fac referire la noțiunea de intrare în vigoare. Totuși, chiar și în aceste trei versiuni, în cuprinsul acestui articol, data de 11 ianuarie 2009 este prevăzută ca fiind data aplicării regulamentului.
- 28 Astfel cum a amintit avocatul general la punctul 39 din concluzii, din jurisprudența Curții rezultă că necesitatea interpretării uniforme a actelor Uniunii exclude posibilitatea ca, în caz de îndoială, textul unei dispoziții să fie privit în mod izolat, impunând, dimpotrivă, ca acesta să fie interpretat și aplicat în lumina versiunilor existente în celelalte limbi oficiale (a se vedea printre altele Hotărârea din 12 iulie 1979, Koschniske, 9/79, Rec., p. 2717, punctul 6, și Hotărârea din 10 septembrie 2009, Eschig, C-199/08, Rep., p. I-8295, punctul 54).
- 29 În speță, având în vedere cuprinsul dispoziției, care coincide în toate versiunile lingvistice, trebuie constatat că articolul 32 din regulament nu prevede data intrării sale în vigoare, ci data aplicării acestuia.

- 30 Rezultă că, în absența unei dispoziții specifice care să prevadă o dată a intrării în vigoare a regulamentului, această dată trebuie stabilită potrivit normei generale enunțate la articolul 297 alineatul (1) al treilea paragraf TFUE. Întrucât regulamentul a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 31 iulie 2007, acesta a intrat în vigoare în a douăzecea zi de la publicarea sa, respectiv la 20 august 2007.
- 31 O astfel de concluzie este confirmată de împrejurarea că regulamentul a impus anumite obligații statelor membre și Comisiei începând cu această din urmă dată. Astfel, potrivit articolului 29 din regulament, înainte de data aplicării acestuia și, mai exact, până la 11 iulie 2008, statele membre erau obligate să informeze Comisia cu privire la convențiile internaționale existente în domeniu la care acestea erau părți, iar Comisia trebuia să publice lista acestor convenții în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.
- 32 În plus, în temeiul articolului 30 alineatul (2) din regulament, până cel târziu la 31 decembrie 2008, Comisia trebuia să prezinte Parlamentului European, Consiliului și Comitetului Economic și Social European o analiză a situației în domeniul legii aplicabile obligațiilor necontractuale. Prin urmare, aceste obligații trebuiau să fie îndeplinite înainte de 11 ianuarie 2009, data prevăzută la articolul 32 din regulament pentru aplicarea acestuia în privința tuturor subiectelor de drept.
- 33 În aceste condiții, articolul 31 din regulament, care, potrivit titlului său, se referă la „Aplicarea în timp”, nu poate fi interpretat fără a se ține seama de data aplicării stabilite la articolul 32 din regulament, respectiv 11 ianuarie 2009. Prin urmare, trebuie să se considere că, în temeiul articolului 31, acest regulament se aplică faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc începând cu această dată.

- 34 O astfel de interpretare este singura care permite asigurarea, în conformitate cu considerentele (6), (13), (14) și (16) ale regulamentului, a realizării depline a obiectivelor acestuia, și anume garantarea previzibilității rezultatului litigiilor, a certitudinii privind dreptul aplicabil și a aplicării uniforme a regulamentului menționat în toate statele membre.
- 35 În schimb, ar exista riscul ca aceste obiective să fie compromise în cazul în care regulamentul s-ar aplica faptelor care au avut loc între data intrării sale în vigoare și cea prevăzută la articolul 32 din regulament. Astfel, după cum au subliniat reclamantul din acțiunea principală, guvernul Regatului Unit și Comisia, nu este exclus în această situație ca două fapte care au avut loc în aceeași zi, înainte de 11 ianuarie 2009, să poată fi reglementate de legi diferite, în funcție de data introducerii acțiunii în despăgubire sau de cea a pronunțării de către instanța sesizată cu privire la legea aplicabilă. În plus, obligațiile care decurg dintr-un fapt care a cauzat prejudicii mai multor persoane, în același loc, ar putea fi reglementate de legi diferite, în funcție de rezultatul a diverse proceduri judiciare.
- 36 Prin urmare, nici data introducerii acțiunii, nici cea a pronunțării de către instanța națională cu privire la legea aplicabilă nu sunt relevante în ceea ce privește stabilirea domeniului de aplicare *ratione temporis* al regulamentului. Astfel cum rezultă din articolul 31 din regulament, singurul moment care trebuie luat în considerare este cel la care are loc faptul prejudiciabil.
- 37 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la întrebările adresate că articolele 31 și 32 din regulament coroborate cu articolul 297 TFUE trebuie interpretate în sensul că impun instanțelor naționale să aplice acest regulament numai faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc începând cu 11 ianuarie 2009 și că data introducerii acțiunii în despăgubire sau cea a pronunțării de către instanța sesizată cu privire la legea aplicabilă nu au incidență asupra stabilirii domeniului de aplicare în timp al acestui regulament.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 38 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolele 31 și 32 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) coroborate cu articolul 297 TFUE trebuie interpretate în sensul că impun instanțelor naționale să aplice acest regulament numai faptelor cauzatoare de prejudicii care au avut loc începând cu 11 ianuarie 2009 și că data introducerii acțiunii în despăgubire sau cea a pronunțării de către instanța sesizată cu privire la legea aplicabilă nu au incidență asupra stabilirii domeniului de aplicare în timp al acestui regulament.

Semnături